

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Departament Wychowania i Profilaktyki

DWP-ZBP.053.4.2026.BK

Warszawa, 11 września 2026 r.

Pan

Szanowny Panie,

odpowiadając na Pana petycję przekazaną z Kancelarii Prezesa Rady Ministrów do Ministerstwa Edukacji Narodowej w sprawie podjęcia zdecydowanych działań na rzecz powstrzymania narastającego zjawiska mowy nienawiści, rasizmu, neonazizmu, pochwalania ludobójstw oraz gloryfikowania zbrodni popełnianych przez przedstawicieli totalitaryzmów – w szczególności nazizmu, stalinizmu, komunizmu oraz ideologii banderowskiej, uprzejmie wyjaśniam w zakresie przedstawionych żądań odnoszących się do systemu oświaty.

Minister Edukacji podpisała 6 marca 2025 r. rozporządzenie w sprawie podstawy programowej przedmiotu edukacja obywatelska, które zostało opublikowane w Dzienniku Ustaw w dniu 26 marca 2025 roku.¹

Przedmiot ten ma kształtować świadomych, zaangażowanych obywateli poprzez budowanie w młodych ludziach poczucia więzi z państwem i społeczeństwem. Uczniowie poznają mechanizmy funkcjonowania systemu politycznego i społecznego Polski, ale także uczą się praktycznych umiejętności – jak działa samorząd, czym jest debata publiczna czy jak skutecznie bronić swoich praw. W realizowanym w szkołach programie jest miejsce na zdrowy krytycyzm, szacunek dla różnych poglądów, poszanowanie prawa, a także rozwijanie umiejętności współpracy i zaangażowania społecznego. Celem podejmowanych przez nauczycieli działań jest wzbudzenie w uczniach poczucia sprawczości, czyli przekonanie, że każdy może mieć wpływ na rzeczywistość. Zmiana w nauczaniu wpisuje się w szerszą wizję edukacji, w której wiedza idzie w parze z kompetencjami niezbędnymi do świadomego uczestnictwa w życiu publicznym.

Nauczyciele, realizując treści zapisane w podstawie programowej edukacji obywatelskiej, przygotowują młodych ludzi do świadomego i odpowiedzialnego uczestnictwa obywatelskiego w społeczeństwie demokratycznym. Uczniowie, aktywnie uczestnicząc w zajęciach realizowanych metodą projektu czy też prowadząc projekty badawcze, uczą się diagnozować problemy i potrzeby społeczności szkolnej i lokalnej, proponować konstruktywne rozwiązania i podejmować działania w omawianej sprawie.

Podczas lekcji edukacji obywatelskiej uczniowie poznają także historię Polski po 1945 roku. Dowiedzą się, że patriotyzm w XXI wieku to nie tylko historia i symbole – to także otwartość na innych, szacunek dla różnorodności, empatia i solidarność.

¹ Dz. U. z 2025 r. poz. 378.

Edukacja obywatelska wdroży uczniów w szereg wskazanych w podstawie programowej działań obywatelskich, takich jak uczestnictwo w debacie, konsultacjach społecznych, projektach obywatelskich, spotkaniach z przedstawicielami władzy publicznej, obchodach rocznicowych i zbiórkach publicznych czy działaniach wolontariackich.

Ujęte w podstawie programowej treści fakultatywne zachęca nauczycieli i uczniów do organizacji debat z udziałem przedstawicielami władz bądź osób odpowiedzialnych za wdrożenie proponowanych działań społecznych.

Lekcje edukacji obywatelskiej to także kształtowanie postawy patriotyzmu, który łączy przywiązanie do symboli i historii z postawami takimi jak otwartość, empatia, szacunek dla różnorodności i solidarność międzyludzka.

Edukacja obywatelska jest nauczana od 1 września 2025 r. w liceach i technikach w wymiarze trzech godzin w cyklu kształcenia oraz w szkołach branżowych I stopnia w wymiarze dwóch godzin w cyklu kształcenia.

Ośrodek Rozwoju Edukacji udostępnia na swojej stronie materiały dla nauczycieli, w tym podstawę programową, komentarz do podstawy programowej, nagrania webinarów i materiały szkoleniowe, które pomagają nauczycielom we właściwym zaplanowaniu lekcji edukacji obywatelskiej.

Obowiązkowym zadaniem szkół i placówek oświatowych jest godne i równe traktowanie wszystkich dzieci i uczniów bez względu na ich płeć. Szkoła kształtuje zatem postawy uczniów oparte na tolerancji i wzajemnym szacunku, realizuje cele kształcenia i treści nauczania określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego oraz działania wychowawczo-profilaktyczne zapisane w programie wychowawczo-profilaktycznym szkoły (działania te są ustalane na podstawie przeprowadzanej corocznie diagnozy potrzeb). Program wychowawczo-profilaktyczny uchwała rada rodziców w porozumieniu z radą pedagogiczną.

Szkoły i placówki polskiego systemu oświaty przestrzegają praw człowieka oraz wspomagają wychowawczą rolę rodziny. Natomiast, jeżeli zaistnieje sytuacja nieestosownego zachowania, przemocy, agresji, dyskryminacji, bez względu na przyczynę, obowiązkiem poszczególnych osób odpowiedzialnych za edukację i wychowanie (nauczyciel, dyrektor, kurator oświaty) jest właściwa reakcja w danej chwili oraz zaprogramowanie procesu naprawczego.

Jednym z obowiązków nauczyciela jest dbałość o kształtowanie u uczniów postaw moralnych i obywatelskich zgodnie z ideą demokracji, pokoju i przyjaźni między ludźmi różnych narodów, ras i światopoglądów. Powyższe przepisy gwarantują indywidualne i podmiotowe traktowanie każdego ucznia w szkole.

Cele kształcenia sformułowane zostały w sposób ogólny tak, aby każda szkoła miała możliwość ich realizacji zgodnie ze swoimi uwarunkowaniami kulturowymi, społecznymi i organizacyjnymi. Nacisk jest położony na kształtowanie oraz wzmacnianie kompetencji społecznych i obywatelskich uczniów na wszystkich etapach edukacyjnych.

Obowiązek realizacji istotnych problemów społecznych, w tym kwestii mowy nienawiści, rasizmu czy totalitaryzmu, wprowadzono podczas zajęć z wychowawcą od roku szkolnego 2020/2021. O tym, jakie szczegółowe tematy omawiane są podczas zajęć z wychowawcą, decyduje każdorazowo wychowawca, mając na uwadze potrzeby konkretnej grupy uczniów, a także problemy sygnalizowane przez dyrektora szkoły, nauczycieli, rodziców. Niezależnie od tego, szkoła zawsze może zorganizować dodatkowe zajęcia edukacyjne dotyczące wybranej tematyki, w tym kwestii kultury dialogu, odpowiedzialnego język i szacunku do innych w przestrzeni publicznej.

Podobnie jak w zeszłym roku, także i w roku szkolnym 2026/2027 Ministerstwo Edukacji Narodowej kontynuuje ww. kampanię edukacyjno-informacyjną *Tydzień o przeciwdziałaniu*

przemocy rówieśniczej w szkołach i placówkach oraz Tydzień o budowaniu relacji w przedszkolach. Materiały są dostępne na stronie internetowej <https://www.gov.pl/web/edukacja/przeciwdzialanie-przemocy>

Ponadto, w roku 2025 rozpoczęto także realizację Rządowego programu „Przyjazna szkoła”. Inicjatywa ta stanowi bezpośrednią odpowiedź na bieżące potrzeby szkół i ma na celu rozwiązanie konkretnych wyzwań wynikających z obecnej sytuacji demograficzno-społecznej.

Program jest skierowany do szkół, które identyfikują potrzeby związane z dodatkowym wsparciem nauczycieli i całych społeczności szkolnych w związku z wprowadzeniem obowiązku szkolnego i obowiązku nauki w polskim systemie oświaty dzieci i młodzieży z Ukrainy, w tym dzieci i młodzieży pochodzenia romskiego, przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Program „Przyjazna szkoła” realizowany jest w podziale na trzy komplementarne moduły (zapewnienie opieki asystenta międzykulturowego dla dzieci z doświadczeniem migracyjnym, wieloaspektowego wsparcia doradczo-specjalistycznego, szkoleń dedykowanych kadrze systemu oświaty).

Program jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027, działanie 04.17 „Szkoła dla wszystkich”.

W ramach programu MEN współpracuje z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wsparciem osób z doświadczeniem migracji. Minister Edukacji w ten sposób wzmacnia efekt czynnika chroniącego w profilaktyce przemocy realizowanej w szkołach, pośrednio niwelując zagrożenia dla demokracji.

Z poważaniem

Renata Kurlanc
Dyrektor
/ – podpisano cyfrowo/